

Sleutel lesmap 'Mijn overgrootvader'



naam: _____

klas: _____



Voor je begint te leren, lezen, nadenken en onderzoeken ...

Lieve leerling

Misschien heb je er nog nooit bij stilgestaan, maar vroeger werkten heel veel mensen diep onder de grond in de mijnen. Ze haalden daar steenkool uit, een zwarte steen die heel belangrijk was om huizen te verwarmen en fabrieken te laten draaien.

Ik maakte een podcast met de titel "Mijn overgrootvader". In die podcast vertel ik het verhaal van mijn eigen overgrootvader en van vele andere mijnwerkers. Zij werkten elke dag in moeilijke en gevaarlijke omstandigheden. Soms liep dat fout, zoals bij de mijnramp van Marcinelle op 8 augustus 1956. Drieëndertig mijnwerkers uit onze regio overleden die dag.

Waarom vertel ik jou dit? Omdat het belangrijk is om deze verhalen niet te vergeten. Wat mensen vroeger meemaakten, helpt ons beter begrijpen hoe onze wereld vandaag is geworden.

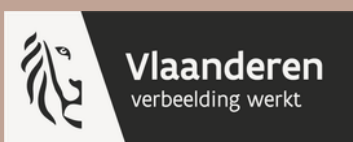
Daarom maakte ik deze bundel. Je ontdekt in de klas:

- wat steenkool is en waar het vandaan komt
- hoe het leven in de mijn eruitzag
- wat er gebeurde tijdens de ramp in Marcinelle
- wat de ramp betekende voor onze regio (Tremelo, Begijnendijk ...)

Tijdens deze lessen ga je niet alleen lezen en kijken, maar ook zelf onderzoeken, nadenken en vragen stellen. Klaar om op ontdekking te gaan?

Liefs, Yasmin

Met de steun van



GA&DC
Betekom - Begijnendijk



1. Instap

1. Bestudeer de voorwerpen en foto's.

- Wat zie je? (kleur, vorm, materiaal, details)
- Waarvoor dient dit?
- Waar komt dit vandaan?
- Wat is hetzelfde?
- Wat is anders?
- Heb je zelf vragen?

2. Noteer je antwoord op deze vragen hieronder.

eigen antwoorden van de leerlingen. Denk aan:

- beschrijving van kleuren (zwart, donker)
- materiaal (steen, metaal)
- vorm
- functie: energiebron, verwarming, industrie
- herkomst: mijn, onder de grond
- verschillen en overeenkomsten: oud, nieuw ...

2. Van plant tot steenkool

Je hebt net verschillende voorwerpen en beelden bekeken. Veel daarvan hebben iets met steenkool te maken. Maar wat is steenkool eigenlijk en waar komt het vandaan?

1. Lees onderstaande tekst aandachtig.

Steenkool ontstaat niet in één stap. Tijdens een proces van druk en warmte veranderen plantenresten geleidelijk. Hoe langer en dieper dit proces doorgaat, hoe harder, droger en koolstofrijker de steenkool wordt.

Miljoenen jaren geleden zag onze streek er heel anders uit dan vandaag. Het was er warm en nat, met uitgestrekte moerassen vol bomen en planten, een beetje **zoals een tropisch regenwoud**.

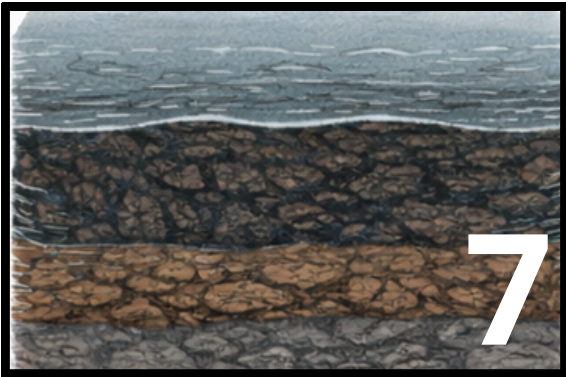
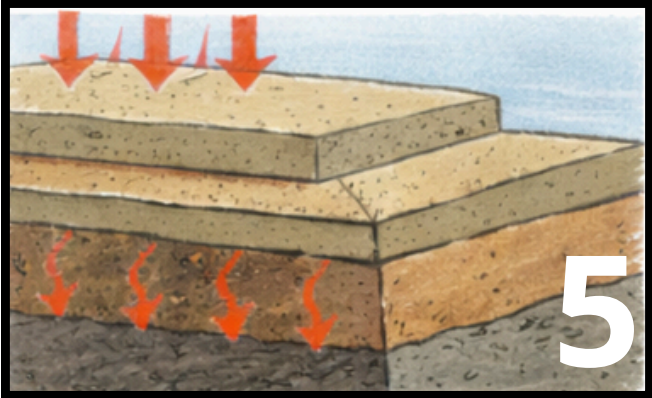
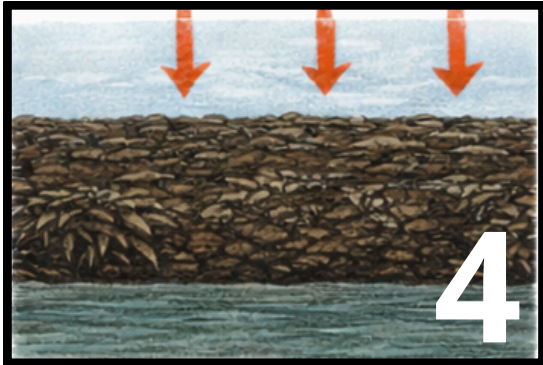
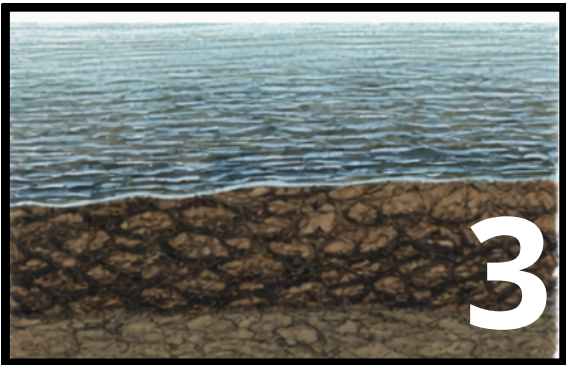
Wanneer planten stierven, vielen ze in het water van het **moeras**. Daar bleven ze liggen in de modder. Omdat er weinig zuurstof in het water zat, konden de planten niet volledig verteren. Zo ontstond er een **dikke laag plantenresten**.

Na een lange tijd werden deze lagen bedekt door **zand en klei**. Er kwamen steeds meer lagen bovenop. Door het gewicht van die lagen werd de druk op de plantenresten groter en groter. Ook de temperatuur diep in de aarde nam toe. Door die druk en warmte veranderden de plantenresten heel langzaam. Ze werden steeds **compact en harder**. Dit proces duurde geen jaren, maar miljoenen jaren!

Uiteindelijk ontstond er een donkere, harde stof: **steenkool**. Die zit vandaag nog steeds diep onder de grond, vaak in lagen tussen andere gesteenten. Soms vind je in steenkool nog afdrukken van oude planten. Zo kan je nog zien dat steenkool eigenlijk ontstaan is uit planten van heel lang geleden.

2. Knip de afbeeldingen van knipblad 1 netjes uit. Kleef ze nu in de juiste volgorde op de volgende pagina.

tijdlijn: van plant tot steenkool



3. Bron van energie

Steenkool was vroeger een heel belangrijke bron van energie. Mensen gebruikten het om hun huizen te verwarmen en om machines in fabrieken te laten draaien. Vandaag gebruiken we ook andere energiebronnen, vooral omdat steenkool niet de meest duurzame bron is.

Steenkool is een **fossiele brandstof**. Dat betekent dat ze ontstaan is uit resten van planten en andere levende organismen die miljoenen jaren geleden leefden. Door druk en warmte diep in de aarde zijn deze resten langzaam veranderd in brandstoffen zoals steenkool, aardolie en aardgas.

Omdat dit proces zo lang duurt, spreken we van **niet-hernieuwbare energiebronnen**: als ze op zijn, kunnen ze niet zomaar opnieuw gevormd worden.

1. Bekijk de verschillende energiebronnen. Kleur het vakje van de energiebronnen die met steenkool werken.



stoomtrein



zonnepanelen



warmtepomp



kolenkachel



oude elektriciteitscentrale



gasketel



fabriek met schoorsteen



windmolen

Steenkool wordt al lange tijd gebruikt als energiebron:

- verwarming van huizen (vroeger via kolenkachels)
- energieproductie in elektriciteitscentrales
- gebruik in fabrieken en industrie

Bij verbranding van steenkool komt veel energie vrij, maar ook **schadelijke stoffen** zoals koolstofdioxide (CO₂). Dit draagt bij aan **luchtvervuiling en klimaatverandering**.

Daarom zoeken wetenschappers en overheden steeds meer naar duurzame alternatieven zoals zonne- en windenergie.

2. In de video zie je hoe steenkool gebruikt wordt om elektriciteit op te wekken en waarom dit slecht is voor het milieu. Let goed op, want je beantwoordt daarna vragen.

1 **Wat wordt in deze elektriciteitscentrale gebruikt als brandstof?**

- a) hout
- b) steenkool**
- c) wind
- d) water

2 **Wat gebeurt er met water in de centrale?**

- a) het bevriest
- b) het wordt gas
- c) het wordt stoom**
- d) het verdampt volledig

3 **Wat doet de stoom in de centrale?**

- a) het koelt de machines af
- b) het laat de propeller draaien**
- c) het maakt water schoon
- d) het verdwijnt in de lucht

4 **Wat komt er vrij wanneer steenkool wordt verbrand?**

- a) zuurstof
- b) water
- c) koolstofdioxide**
- d) stikstof



5 **Waarom is steenkool slecht voor de aarde?**

- a) omdat het te weinig energie geeft
- b) omdat het te veel CO2 en vervuiling veroorzaakt**

6 **Waarom noemen we steenkool een fossiele brandstof?**

Steenkool is ontstaan uit resten van planten en organismen. Dit is een proces van miljoenen jaren.

7 **Welke andere fossiele brandstof wordt in de video genoemd?**

aardolie, aardgas

4. Op onderzoek!

Je hebt net geleerd wat steenkool is en hoe het ontstaat. Maar hoe werd steenkool vroeger echt gebruikt? En gebruiken mensen vandaag nog steeds dezelfde energiebronnen? Je wordt even een echte journalist!

Ontdek zelf hoe energieverbruik veranderd is doorheen de tijd door twee mensen te interviewen:

- één van je (pleeg)ouders, je nonkel, je tante ...
- een (over)grootouder, een oudere buurvrouw ...

Gebruik het sjabloon op de volgende pagina. Noteer je antwoorden zorgvuldig.



Vragen voor één van je (pleeg)ouders, je nonkel, je tante ...

- 1 Hoe wordt je huis verwarmd?

- 2 Gebruik je hernieuwbare energie? Zo ja, welke?

- 3 Zijn er aanpassingen aan je huis gedaan om energie te besparen? Welke?

Vragen voor één van je (over)grootouders, een oudere buurvrouw ...

- 4 Hoe werd je huis verwarmd toen je kind was?

- 5 Wat moest je zelf doen om het warm te krijgen in huis?

- 6 Wat vind je het grootste verschil met hoe we vandaag verwarmen?

Weet je welke energiebronnen er op jouw school gebruikt worden? Noteer hieronder.

5. Hoe ziet een mijn eruit?

Je weet nu hoe steenkool ontstaat en waarvoor ze gebruikt wordt. Maar waar halen mensen die steenkool eigenlijk vandaan? Tijd om een mijn van dichterbij te bekijken!

1. Hieronder zie je een doorsnede van een steenkoolmijn. Luister naar het verhaal van de leerkracht. Kan je alle delen benoemen?



In de provincie Limburg waren er ook heel wat steenkoolmijnen. In 1901 ontdekte André Dumont de steenkool waardoor er zeven steenkoolmijnen ontstonden: Beringen, Eisdon, Houthalen, Waterschei, Winterslag, Zolder en Zwartberg.

Op deze website kan je vandaag nog virtueel in de Limburgse mijnen duiken. Intussen zijn de echte steenkoolmijnen natuurlijk gesloten.



6. Werken in de mijn

In een mijn werken is zwaar en precies werk. Mijnwerkers moeten goed samenwerken en weten wat ze doen. Ontdek stap voor stap hoe het werk onder de grond verloopt.

1. Hieronder zie je opnieuw een doorsnede van een steenkoolmijn. Verbind de nummers met de juiste beschrijving.



De wagons worden per twee in de liftkooi geplaatst. Op een teken van de machinist worden ze naar boven gehesen.

De mijnwerkers en hun materiaal dalen met de liftkooi af naar de ondergrond.

Na een ontploffing ruimen de mijnwerkers het losse gesteente op. Ze plaatsen steunbalken en leggen rails aan. Zo breiden ze de gangen verder uit om bij de steenkool te komen.

Met een afbouwhamer, ook wel *piqueur* genoemd, boort de mijnwerker gaten in het gesteente om nieuwe gangen te maken.

In deze zone wordt de steenkool losgehakt. De mijnwerker werkt in een erg kleine ruimte en gaat maar langzaam vooruitgaan.

De schietmeester controleert eerst of er geen gevaarlijk mijngas aanwezig is. Daarna plaatst hij dynamiet in de geboorde gaten en sluit die aan op een ontsteker.

De losgemaakte steenkool wordt in goten geschoven en zo naar de gang afgevoerd. Daar wordt ze in wagons geladen en naar de schacht gebracht.

2. Een werkdag in de mijn begon al heel erg vroeg. Hieronder vind je een oud dagboekfragment van een mijnwerker. Sommige woorden zijn jammer genoeg onleesbaar geworden. Kan jij de woorden hieronder op de juiste plaats zetten?

lampenzaal - liftkooi - piqueur - badzaal - werknummer - douche - steenkool

Vandaag ging mijn wekker al heel vroeg. Het was nog donker buiten toen ik vertrok naar de mijn.

Eerst ging ik naar de **badzaal** om mijn werkkleren aan te trekken. Mijn gewone kleren hingen we aan een haak hoog tegen het plafond, zodat ze proper blijven. 1

Daarna haalde ik mijn **werknummer** op. Zo weten ze of ik in de mijn ben of niet. Vervolgens ging ik naar de **lampenzaal** om mijn lamp op te halen. 2

Die lamp is heel belangrijk, want onder de grond is het helemaal donker. 3

Toen was het tijd om naar beneden te gaan. We stapten met veel mannen tegelijk in een kleine **liftkooi**. Het is er altijd krap en stil. De lift begint snel te zakken. Mijn oren doen dan een beetje pijn van de druk. In een paar minuten zitten we wel diep onder de grond. 4

Beneden is het warm en stoffig. Je hoort overal geluiden van machines en hamers. Ik werk met mijn **piqueur** om de steenkool los te maken uit de wand. Dat is zwaar werk. Andere mijnwerkers scheppen de in kolenwagentjes. Die karretjes worden daarna verder de mijn uit gereden. 5
6
7

We werken de hele tijd door, soms stoppen we even om iets te drinken of een hap te eten.

We moeten steeds goed opletten, want het kan gevaarlijk zijn. De gangen zijn smal en donker, en er kan altijd iets instorten.

8

Na vele uren werken mogen we eindelijk terug naar boven. We gaan opnieuw in de liftkooi en stijgen langzaam weer naar het daglicht. Boven geef ik mijn lamp en werknummer terug af. Zo weten ze dat ik veilig terug ben.

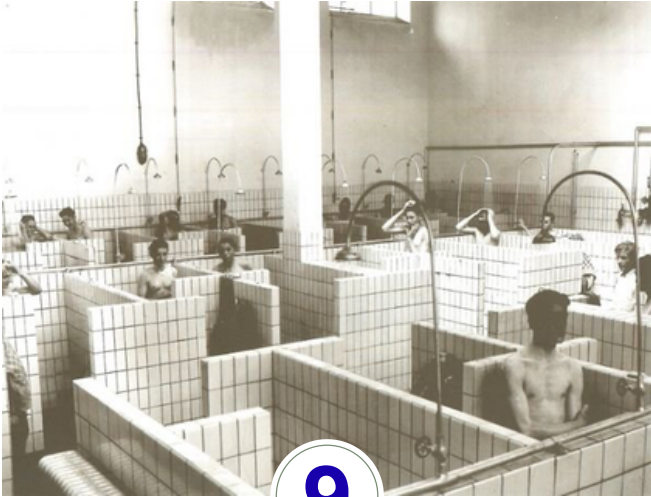
Een frisse **douche** is echt heel welkom na zo'n lange dag. Het zwarte stof zit overal: op mijn gezicht, mijn handen en zelfs in mijn haar. Het is een hele opluchting om weer proper te zijn.

9

Nu ben ik heel moe. Morgen moet ik opnieuw vroeg opstaan voor een nieuwe werkdag in de mijn.



3. In het dagboekfragment zijn verschillende onderdelen genummerd. Welke foto hoort bij welk nummer? Combineer.



9



3



8



1



4



7



2



6



5



7. De gevaren van de mijn

Werken in de mijn was niet alleen zwaar, maar ook gevaarlijk. Elke dag loerde er gevaar om de hoek. Er konden verschillende dingen misgaan.

1. Welke gevaren schuilen er volgens jou in de steenkoolmijnen?

eigen antwoorden

2. Bekijk de video over het werk in de mijn. Zet een X wanneer je het gevaar hieronder herkent. Leg in je eigen woorden uit waarom dit gevaar met zich mee kan brengen.

gevaar		Waarom is dit gevaarlijk?
instorting	<input type="checkbox"/>	Het gesteente kan plots naar beneden vallen. Mijnwerkers kunnen bedolven of gekwetst.
machines	<input type="checkbox"/>	Ze maken veel lawaai (gehoorschade), het is zwaar werk, dus ze kunnen ook voor verwondingen zorgen, kortsluitingen
gas	<input type="checkbox"/>	Sommige gassen zijn giftig of onzichtbaar. Je kan er ziek van worden, stikken of er kan een ontploffing gebeuren.
stof	<input type="checkbox"/>	Het stof kan in de longen terechtkomen en mijnwerkers worden ziek.
water	<input type="checkbox"/>	Gangen kunnen onderlopen en mijnwerkers kunnen verdrinken of vast komen te zitten.



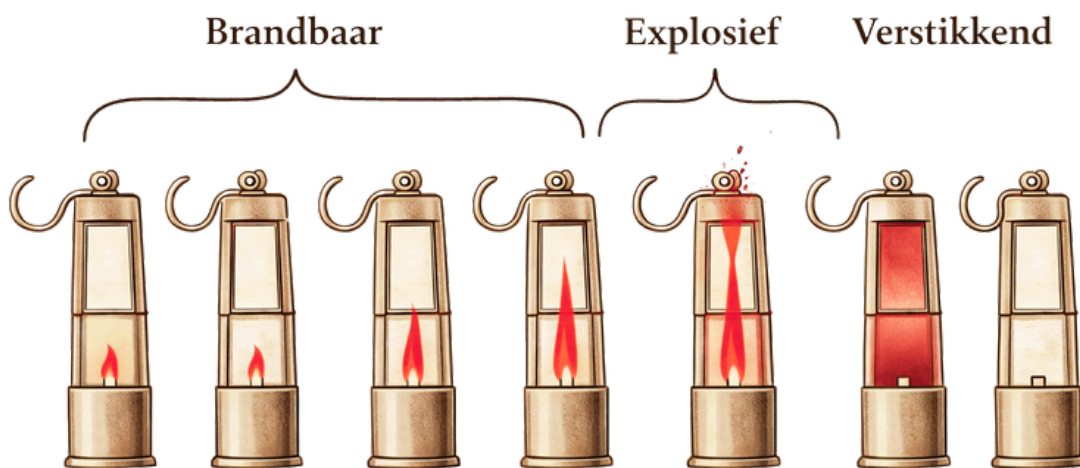
De Davy-lamp is een speciale mijnlamp die werd uitgevonden in 1815 door de Engelse wetenschapper Humphry Davy. Het is een lamp met een vlam, maar die vlam zit veilig achter een fijn metalen gaas.

In de mijn hing vaak mijngas in de lucht. Dat gas is onzichtbaar, geurloos en zeer gevaarlijk. Het kan voor ontploffingen zorgen of de mijnwerkers kunnen stikken.



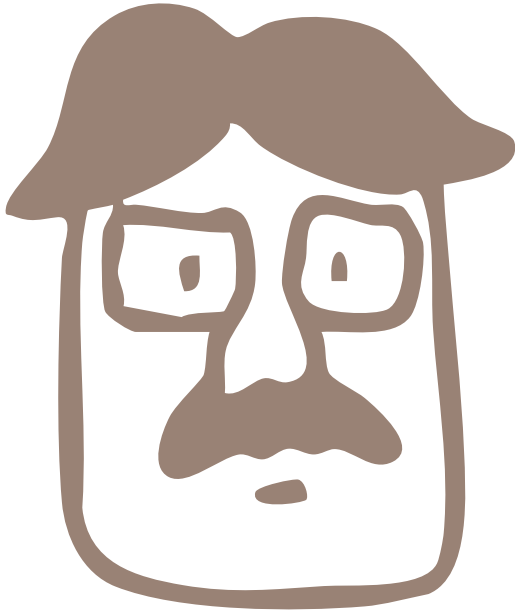
De lamp gaf niet alleen licht, maar hielp ook om mijngas op te sporen. Mijnwerkers konden de vlam gebruiken als hun gids en zo het gevaar juist inschatten. Ze hielden hun mijnlamp tegen het plafond van de mijn en konden dan het gevaar lezen.

Als de vlam volledig doofde, was het echt tijd om zich uit de voeten te maken.



8. Een mijn vol nationaliteiten

Na de Tweede Wereldoorlog zijn er te weinig mijnwerkers in ons land. Minister Achille Van Acker wil de steenkolen opnieuw op volle toeren laten draaien, maar komt mankracht tekort. Hij werkt een plan uit: De Kolenslag.



Er is heel veel werk in de mijn, na de oorlog moet er zeker ook één en ander heropgebouwd worden. Jammer genoeg worden Belgische arbeiders onvoldoende aangetrokken tot de mijnen.

Ik ga op zoek naar extra mijnwerkers in Italië, Griekenland, Spanje, Marokko en Turkije.



1. Duid op de kaart hiernaast de volgende landen aan door de eerste letter in het juiste land te zetten.

België - Griekenland - Spanje - Marokko - Turkije

2. Minister Achille Van Acker werd ook *Achiel Charbon* genoemd. Neem een woordenboek Frans - Nederlands en zoek het woord *charbon* op. Wat betekent het?

steenkool

3. Vind je deze bijnaam goed gekozen?

Ja, Achille van Acker speelde een grote rol in de heropstart van de steenkoolmijnen na de oorlog.

Op de volgende pagina vind je een poster die Achiel Charbon gebruikte om buitenlandse mijnwerkers naar ons land te lokken.

1 **Voor wie is deze poster bedoeld?**

werkloze arbeiders

2 **Er staan verschillende voordelen van het werk in de mijn op de poster. Noem er drie.**

steenkool om je huis te verwarmen, een goed loon, een interessante lening, interessant pensioen, verschillende beschermingsmaatregelen ...

3 **Wat betekent een 'eervol beroep' volgens jou?**

eigen antwoord.

Belangrijk en/of nuttig werk

4 **Waarom is het voor Achiel Van Acker interessant om zo'n poster te maken?**

Hij heeft mensen nodig die in de Belgische mijnen werken. Hij probeert ze dus met veel voordelen en beloftes naar ons land te lokken.

5 **Wat zou een mijnwerker zelf vertellen over het werk, bijvoorbeeld aan een nieuwe collega?**

Eigen antwoord.

Een mijnwerker zou het ook hebben over het zware en gevaarlijke werk, de lange werkdagen, de grote afstand ...

6 **Zijn er vandaag nog mensen die naar een ander land verhuizen voor hun werk. Leg uit in je eigen woorden.**

Vandaag verhuizen nog veel mensen naar een ander land voor werk. Dat noemen we migratie. Ze doen dat omdat ze op zoek zijn naar werk, een beter loon of een beter leven. Sommige mensen verlaten hun land omdat er weinig werk is of omdat ze hun familie willen helpen door geld te verdienen in een ander land.

BEROEP VAN MIJNWERKER – EEN EERVOL BEROEP!

Werkloze arbeider!

VOOR HET WELZIJN VAN JE LAND,

VOOR JE FAMILIE,

VOOR JEZELF,

VRAAG WERK AAN DE MIJN!

1. Je krijgt voldoende steenkool van goede kwaliteit.

2. Je kan een lening krijgen met lage rente om een huis te bouwen of te kopen.

3. Goede arbeidsvoorwaarden: eerlijk loon en aandacht voor veiligheid en hygiëne

4. Je kan werkkledij kopen aan lagere prijzen.

5. Bescherming bij ziekte of ongeval, kinderbijslag, vakantiedagen en -geld, een treinabonnement

6. Loon naar ervaring: een ervaren arbeider verdient meer!

7. Pensioen: volledig pensioen na lange loopbaan, voordelen voor het gezin

8. Bescherming bij invaliditeit

9. Diploma of ereteken voor goede mijnwerkers

OM DE STRIJD OM STEENKOOL TE WINNEN!

Werklozen krijgen een premie van 2000 frank als ze in de mijn gaan werken.

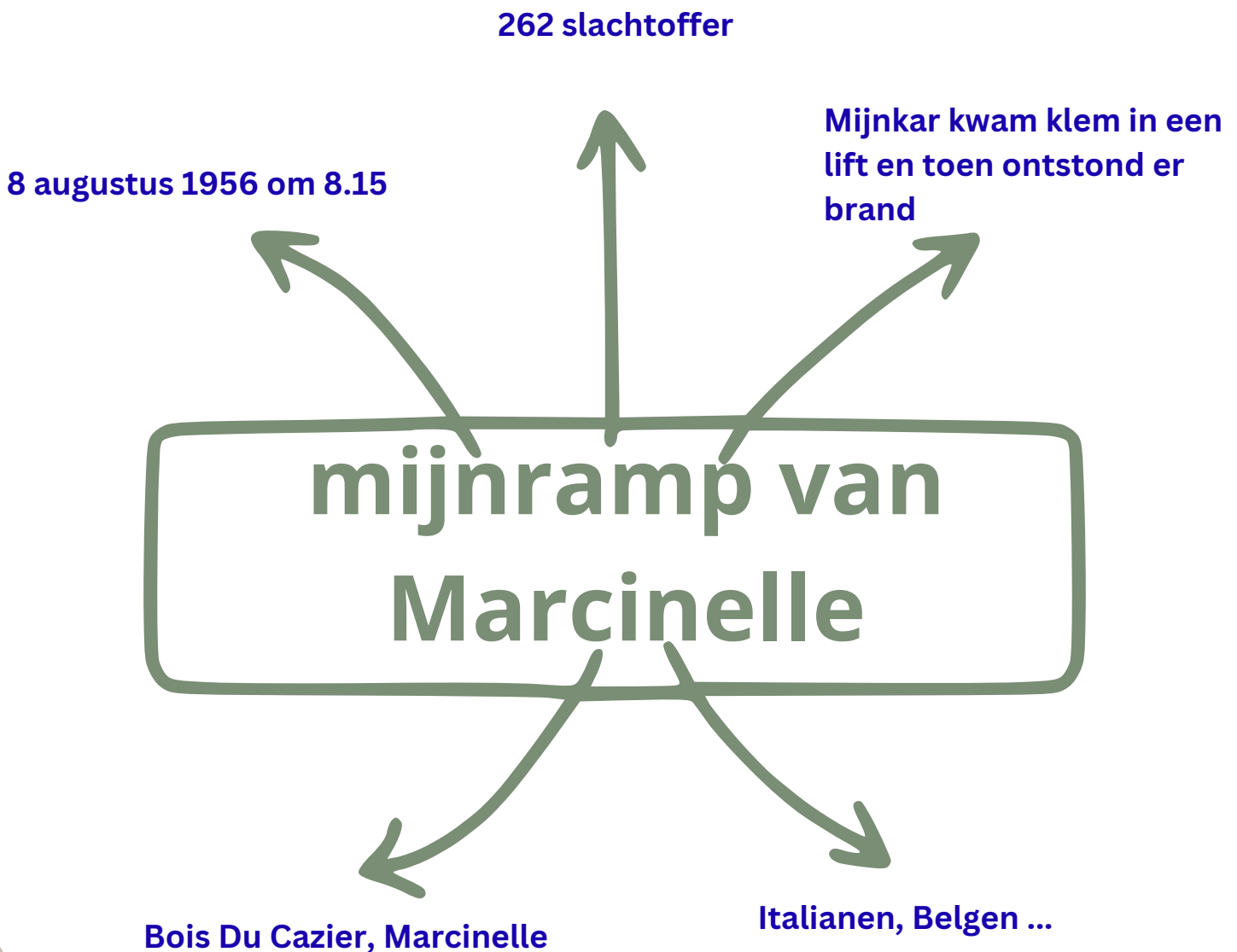
Mijnwerkers moeten niet in het leger, zolang ze in de mijn werken!

Ga naar het dichtstbijzijnde aanwervingsbureau voor meer informatie.

9. De mijnramp van Marcinelle

Je weet intussen dat het mijnleven heel erg zwaar en niet zonder gevaar was. Soms liep het jammer genoeg helemaal mis. In 1956 gebeurde er in de mijn van Marcinelle een grote ramp. Die gebeurtenis schokte niet alleen de mijnwerkers, maar ook hun families en het hele land. Ook de impact op onze regio was heel groot.

1. Bekijk de video's en vul de mindmap aan met de belangrijkste informatie die je krijgt.



In de podcast *Mijn overgrootvader* staat Yasmins overgrootvader centraal: Louis Op de Beeck. Hij was één van de slachtoffers van de mijnramp en liet behalve een vrouw ook zes kinderen na.

2. Lees een interview met een grootnonkel van Yasmin, nonkel Rik, hieronder. Rik was één van de kinderen van Louis op de Beeck.

"Gelukkig was er het café"

Tremelonaar Rik Op de Beeck (71) ging daags na de ramp naar de mijn in Marcinelle om zijn vader Ludovicus te identificeren. Volgens de huidige eigenaar van café Windsor in Tremelo kent de nieuwe generatie het verhaal van de ramp in Marcinelle niet meer.

"Ik heb het nieuws vernomen van Jules Liekens, een vriend die ook in Marcinelle werkte. Hij was de avond voordien zwaar op stap geweest, had zich overslapen en miste de bus naar de mijn. Dat gebeurde wel vaker bij mijnwerkers. 'De houten kop' van Jules was zijn redding. Hij is onmiddellijk gaan helpen met de reddingsacties", reconstrueert Rik Op de Beeck.

"Ik ben dan naar Berlaar gereden, waar de chauffeur van de busjes woonde dat de mijnwerkers elke dag naar Marcinelle reed. Na enig aandringen vertelde zijn vrouw me het slechte nieuws. Ik zou vader nooit meer terugzien. Een dag later zijn we naar Marcinelle gereden. Het lichaam van vader was een van de eerste dat naar boven werd gehaald. Hij was gestikt en lag in een rij naast andere dode mijnwerkers. Zijn handen waren geschaaft, waarschijnlijk door het krabben op de muren. Zijn benen hebben we niet mogen zien. Ze waren vermoedelijk verminkt door de vlammen", vertelt Liekens bitter.

Riks vader werkte sinds 1954 in Marcinelle. "Normaal ging hij 's zomers met zijn broers in de bouw werken. Seizoensarbeid was toen wijdverspreid bij de mijnwerkers. Ze moesten alles doen om aan geld te geraken, want hier in de streek was helemaal geen werk. In 1956 besloot vader spijtig genoeg om dat jaar wat langer in de mijn te blijven werken. Dat is hem noodlottig geworden", blikt Rik terug.

"Zijn dood was een harde klap. Moeder bleef achter met zes kinderen tussen de 8 en 22 jaar. We hadden gelukkig een goed café dat geld in het laatje bracht en we kregen veel steun van de klanten. Veel weduwen kwamen in het café samen om elkaar te troosten. De herinnering aan Marcinelle is ondertussen bij de meeste dorpsgenoten vervaagd, maar ik vind dat niet eens zo erg. Enkel oude mensen spreken mij er soms nog over aan. Sommige zaken moet je na een tijd laten rusten. De herdenking van vijftig jaar vind ik goed, maar de rest van het jaar hoop ik op stilte."

1 **Wie is Rik en waarom ging hij naar Marcinelle?**

Rik was de zoon van één van de slachtoffers, Louis Op de Beeck. Hij ging naar Marcinelle om zijn vader te identificeren.

2 **Wat gebeurde er met zijn vader, Louis Op de Beeck, in de mijn?**

Louis was gestorven tijdens de mijnramp. Hij is verstikt en was ernstig verbrand.

3 **Waarom had mijnwerker Jules Liekens geluk op 8 augustus?**

Jules Liekens heeft zich op 8 augustus overslapen waardoor hij de bus miste. Daardoor daalde hij die dag niet mee af in de mijn en maakte hij ook geen deel uit van de ramp.

4 **Duid in de tekst één zin aan die je het meest raakt en leg kort uit waarom.**

eigen antwoord

5 **Bespreek met je klasgenoten: Waarom denk je dat Yasmin het belangrijk vindt om dit verhaal te vertellen?**

eigen antwoord

Yasmin wil de herinnering aan haar overgrootvader levendig houden en hem blijven herinneren.



Louis Op de Beeck werkte als kolenhouwer diep onder de grond, op meer dan 700 meter diepte, waar hij elke dag zwaar en gevaarlijk werk verrichtte. Zoals veel mijnwerkers deed hij dit om zijn gezin te kunnen onderhouden.

Thuis liet hij een vrouw, Yvonne, en zes kinderen na (Rosette, Mariette, Rik, John, Willy en Marcel). Voor hen veranderde alles op 8 augustus 1956. Plots moesten zij verder zonder vader en echtgenoot ...

tijdlijn: Wat gebeurde er precies?

3. Knip de tekstblokjes op knipblad 2 netjes uit. Kleef ze nu in de juiste volgorde. Wat gebeurde er op 8 augustus 1956.

1

Op 8 augustus 1956, rond 8 uur 's ochtends, gebeurt er een ongeluk diep in de mijn van Marcinelle. Een mijnwerker probeert een volle kolenwagen in een liftkooi te plaatsen op een plek waar dat eigenlijk niet mocht. Door een defect kan een andere wagen niet weg. Wanneer de lift plots naar boven wordt getrokken, wordt een balk losgerukt en raken belangrijke kabels en leidingen beschadigd.

2

Door het ongeluk ontstaat er meteen een hevige brand. De elektriciteitskabels en luchtleidingen breken, en vuur en rook verspreiden zich razendsnel door de mijn. Giftige gassen vullen de gangen. Door het ventilatiesysteem wordt de rook zelfs naar andere delen van de mijn geblazen, waardoor steeds meer mijnwerkers in gevaar komen.

3

Al snel is er geen contact meer tussen boven en onder de grond. De liftkooien werken niet meer en sommige vallen zelfs naar beneden. Veel mijnwerkers zitten vast en kunnen niet ontsnappen. Reddingswerkers proberen de mijn binnen te gaan, maar de hitte, rook en giftige gassen maken dat levensgevaarlijk.

4

Toch blijven reddingsploegen dagenlang zoeken naar overlevenden. Na vele uren worden nog enkele mijnwerkers levend teruggevonden, maar voor de meeste komt de hulp te laat. De reddingsactie houdt dagenlang de hele wereld in spanning.

5

Op 23 augustus komt het droevige nieuws naar boven: "Tutti cadaveri" – iedereen is overleden. In totaal sterven 262 mijnwerkers. Onder hen is ook Ludovicus Op de Beeck. Hij laat een vrouw en zes kinderen achter. De ramp zorgt voor groot verdriet in vele gezinnen, in België en daarbuiten.

De mijnramp bracht veel chaos en verdriet met zich mee. Dat zie je onder meer op de foto's hieronder.



Bij de ramp ging er iets mis met een lift en een kolenwagen, maar het was niet zomaar de fout van één persoon. In de steenkoolmijn waren er al langer problemen met veiligheid, machines en communicatie. Daardoor kon een klein probleem uitgroeien tot een grote ramp.

De mijnramp van Marcinelle was ook niet de eerste. Tussen 1939 en 1960 telde men in totaal 3328 dodelijke slachtoffers in de Waalse mijnen.

10. De impact op onze regio

De ramp in Marcinelle gebeurde ver van hier, maar had een grote impact op onze regio. Heel wat mijnwerkers uit onze streek werkten in die mijn, waaronder Yasmins overgrootvader.

1. Heel wat mijnwerkers uit de regio overleefden de mijnramp van Marcinelle niet. Roger De Haes maakte onderstaand beeldhouwwerk. Bestudeer de foto.



1 Omschrijf wat je ziet op het beeldhouwwerk.

eigen antwoord

Elementen die besproken kunnen worden: twee mijnwerkers, verdriet, stilte, de plaats en datum van de mijnramp in Marcinelle, namen ...

2 Waarom zou de beeldhouwer gekozen hebben voor de naam *Stilte*?

eigen antwoord

voorbeelden: omdat de mijnwerkers niets zeggen en er verdrietig uitzien, de mijnwerkers zitten stil en denken na over wat er gebeurd is tijdens de ramp, het is een herdenkingsplaats en mensen kunnen daar in stilte rouwen ...

3 Op het standbeeld staan alle namen van de overleden slachtoffers uit onze regio. Tel eens hoeveel het er zijn. 32

Het beeldhouwwerk van kunstenaar Roger De Haes werd in 2006 opgericht ter herdenking van de mijnramp van Marcinelle in 1956. Je ziet twee mijnwerkers die de ramp overleefd hebben, zittend op kolen en leunend tegen elkaar, door het gebeuren aangeslagen en met de blik op oneindig.

Op de nabijgelegen begraafplaats van Begijnendijk werd reeds in 1957 een herdenkingsteken geplaatst in de vorm van een mijnlamp.

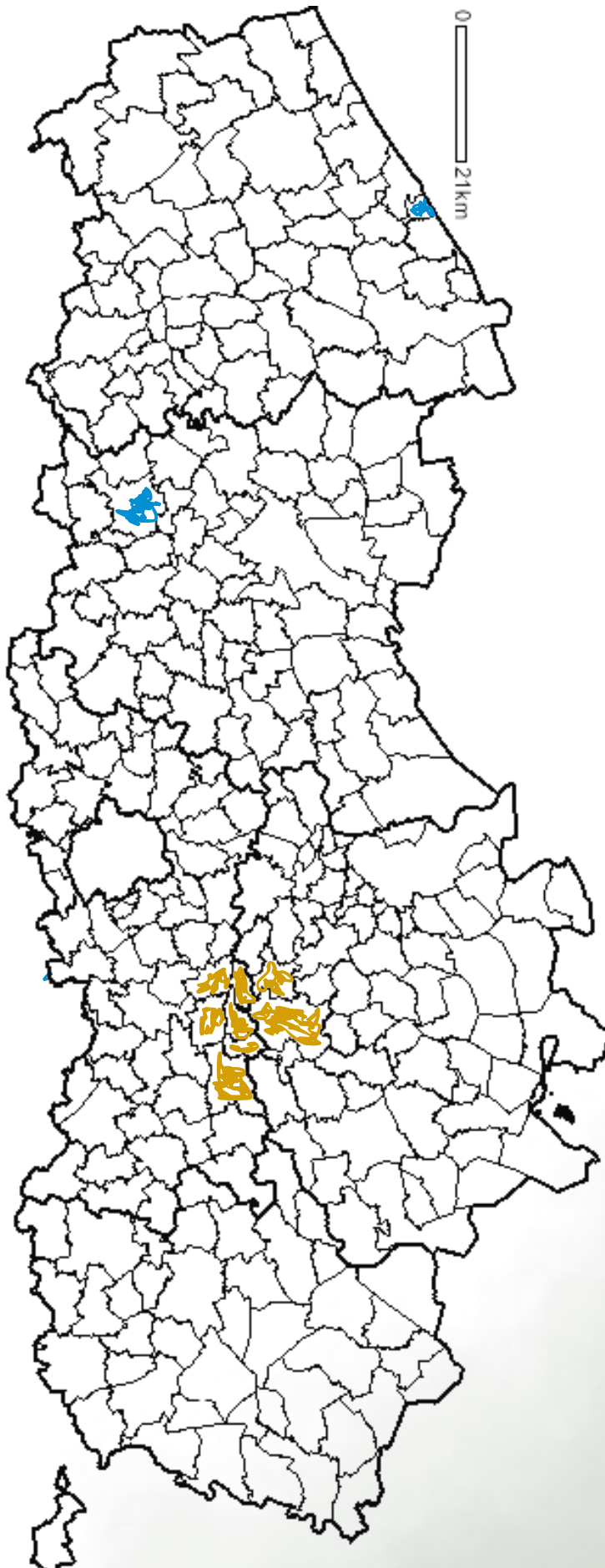
2. Op de volgende pagina vind je een kaart met de Vlaamse gemeenten. Kleur de gemeente waar je woont in het groen. Kleur de gemeenten waaruit overleden mijnwerkers afkomstig waren in het geel. Noteer ook het aantal slachtoffers in de gemeente. Gebruik de lijst hieronder.

gemeente	aantal slachtoffer
Tremelo en Baal	12
Heist-op-den-Berg (Heist-Goor, Itegem, Pijpelheide, Booischot, Grootlo, Schriek)	7
Aarschot, Gelrode en Rillaar	4
Begijnendijk en Betekom	4
Keerbergen	2
Putte, Grasheide	1
Rotselaar	1
Wespelaar	1

3. Er waren ook nog enkele slachtoffers uit Oost- en West-Vlaanderen. Kleur deze gemeentes in het blauw en noteer opnieuw het aantal slachtoffers. Beide mijnwerkers woonden op het moment van de ramp wel in Wallonië.

gemeente	aantal slachtoffer
Mater, Oudenaarde (Oost-Vlaanderen)	1
Oostende (West - Vlaanderen)	1

Gebruik de virtuele kaart met Vlaamse gemeenten om je te helpen om deze oefening tot een goed einde te brengen.



11. Jouw verhaal

Je hebt in deze bundel veel geleerd over het leven van mijnwerkers en de ramp in Marcinelle, maar verhalen blijven alleen bestaan als we ze doorvertellen. Daarom ga jij nu zelf aan de slag. Zo help jij mee om de geschiedenis levend te houden.

2. voorbereiden

Denk na over de inhoud van je podcast. Orden je gedachten op de volgende pagina.

Gebruik deze richtvragen:

- Wat is steenkool en waarvoor wordt en werd het gebruikt?
- Hoe werkten mijnwerkers onder de grond?
- Wat gebeurde er bij de ramp in Marcinelle op 8 augustus 1956?
- Wat heeft mij het meest geraakt?

4. reflecteren

Laat je podcast horen! Wat heb je geleerd door deze opdracht?

1. oriënteren

Je hebt veel geleerd over steenkool, het leven in de mijn, de ramp in Marcinelle en de impact op onze regio

Nu ga jij jouw verhaal vertellen. Je maakt een mini-podcast waarin je uitlegt wat je geleerd hebt. Je richt je tot iemand uit je omgeving, zoals een (groot- of pleeg-)ouder, een vriend(in) ...

3. uitvoeren

Zorg voor een begin, een midden en een slot. Je krijgt van je leerkracht een kaartje met de structuur en enkele vragen die je kan gebruiken.

Neem een tablet, smartphone of laptop en neem je podcast op.

Tips

- Spreek luid genoeg
- Neem eventueel opnieuw op
- Gebruik je eigen woorden en lees niet af



Ook jij hebt nu een verhaal doorgegeven ...

Lieve leerling

Net zoals in de podcast "Mijn overgrootvader" help jij dus mee om deze geschiedenis niet te vergeten.

Door te leren, te luisteren en zelf te vertellen, zorg jij ervoor dat de verhalen van de mijnwerkers blijven bestaan. Achter elke naam schuilt een mens, een familie en een leven. Dankzij jouw podcast kunnen we die nu ook herinneren.

Misschien kijk je nu anders naar het verleden. Misschien denk je anders na over werk, over gevaar, over familie of over hoe mensen vroeger leefden en werkten. Wat je hebt geleerd, neem je mee. En wat je doorvertelt, blijft bestaan.

Dankjewel om zo aandachtig te werken, na te denken en je in te leven in dit verhaal.

Wil je jouw podcast, foto's van de lessen ... delen?

Heel graag! Je kan jouw werk, foto's ... bezorgen aan Yasmin. Zo kan het verhaal van jou en jouw klasgenoten misschien ook anderen inspireren.

Heb je vragen over de podcast, de lesmap ...?

Yasmin helpt je graag verder. Je vindt de juiste gegevens op www.mijnovergrootvader.be of contacteer Yasmin via [Instagram](#).

Wil je nog meer ontdekken of het verhaal (opnieuw) beluisteren?

Neem zeker een kijkje op: www.mijnovergrootvader.be

Liefs, Yasmin